

DECZKI SAROLTA
Nyomoznak a csajok

sarolt@gmail.com
ORCID 0000-0002-6609-8448

HELIKON

Girls are Investigating

Abstract

The main topic of the essay is the role of women in contemporary Hungarian crime fiction. First of all, it analyses the figure of the typical detective in the golden age of crime novels, who is always a man, a brave, violent, lonely hero, the successor of the cowboys in the Wild West. For a long time, the woman's role was to be a victim or/and a *femme fatale*. Most recently this has changed and women have played increasingly important role in the investigation. This can be observed in the contemporary Hungarian crime novels as well. There are more and more woman detectives, brave and intelligent, not refusing their specifically female identity. They behave as real women: they have body, soul, emotions and typical female problems. And most of all: they are very good detectives.

Keywords: crime fiction, *femme fatale*, feminism, Katalin Baráth, Eszter Molnár T.

A detektívregények a 19. század végén, a 20. század elején jelentek meg, amikor mindenféle intellektuális tevékenység jellemzően még a férfiak dolga volt. A női emancipáció ekkoriban még nem volt elterjedt, a nők általában magasabb iskolát sem végezhettek, ki voltak tehát zárva a nyomozók arisztokratikus kasztjából. Ha a krimi klasszikus nyomozóira gondolunk, olyan nevek jutnak eszünkbe, mint Hercule Poirot (Agatha Christie), Sherlock Holmes (Conan Doyle), Dupin (Edgar Allan Poe), Lecq (Gaborieau), Brown atya (Gilbert Keith Chesterton), Mensik úr (Karel Čapek), Sam Spade (Dashiell Hammett), Philip Marlowe (Raymond Chandler) vagy Perry Mason (Erle Stanley Gardner). Azonnal érvelni lehetne persze Miss Marple-vel, Agatha Christie csavaros észjárású idős hölgyével, ő azonban hangsúlyosan inkább a kivételt alkotja, mintsem a szabályt. Tökéletesen alkalmazkodik kora társadalmához, nem forradalmár alkat, nem igényel magának magasabb társadalmi pozíciót vagy megbecsülést.

AZ AMERIKAI HŐS

A Nagy Detektív tehát a klasszikus krimiben inkább férfi, márpedig a férfi attribútumai a tradicionális leosztás szerint:

- jártasság a természettudományokban (Sherlock Holmes),
- kiváló logikai és analitikus készségek (a „kis szürke agysejtek” Hercule Poirotnál),
- magas fokú igazságérzet és felelősségtudat, határozottság, racionalitás.
- Jellemzően egyedülálló férfiakról van szó, akiknek az életében semmi romantika nincs, vagy a nőekkel való kapcsolatuk a szexre korlátozódik.
- Magas társadalmi presztízs egy alapvetően maszkulin karakterű hierarchikus struktúrában – legyen akár zsaru, ügyvéd, magánnyomozó vagy műkedvelő.
- A *hard-boiled* krimikben: kemény ököl, tettekkészség, bátorság, whiskey-ivás, dohányzás.

Ha a krimi amerikai változatát vesszük, akkor abban viszonylag könnyűszerrel fel lehet fedezni a klasszikus amerikai hőst: a magányos cowboyt.¹ Aki jellemzően nem a törvény képviselője, vagyis nem sheriff, hanem a legalitás

¹ John G. CAWELTI, „The gunfighter and the hard-boiled dick: some ruminations on american fantasies of heroism”, *American Studies* 16, no. 2 (1975): 49–64.

határán billegő kósza figura. A hősnek a törvényhez való ambivalens viszonya mélyen gyökerezik az amerikai individualista hagyományban. Csakúgy, mint ahogyan a *hard-boiled* krimi hőse sem hezitál sokat, amikor kisebb törvényszéget kell elkövetnie. A kétfajta hős között számos különbség is van persze, de mindkettő egy hőstípus iránti kulturális igényt elégít ki, megtestesítik a sajátos morált és igazságérzetet képviselő, bátor, a törvényen félig, vagy akár egészen kívül álló, magányos hős mítoszát. Aki természetesen férfi, és az erőszaktól sem riad vissza. Legalább annyit köszönhet az öklének és a fegyverének, mint a szürke agysejtjeinek. Továbbá, „a *hard-boiled* és a western hősök mindenekelőtt magánszemélyek, ahogyan az megfelel egy demokratikus társadalom a hősről alkotott archetipikus képének”.² A fő különbség persze az, hogy a *privat eye*, a magánnyomozó működésének fő helyszíne a kaotikus nagyváros, melyet korrupt lakóival egyetemben úgy ismer, mint a tenyerét.³

A patriarchális társadalomképet tükröző krimikben a nőknek nem sok feladatuk van, általában mellékszerepet kapnak. Sőt, a nők jellemzése is általában férfiszempontok szerint történik, a férfi detektív vagy narrátor veszi őket szemügyre.⁴ Ez a helyzet Doyle, Hammett, Chandler vagy Poe detektívhistoriáiban, de ez a hagyomány annyira erősen tartja magát, hogy még a női szerzők esetében is visszatér: ahogyan láttuk, Agatha Christie-nél, de Dorothy Sayersnél vagy Valerie Minernél is.

A nő szerepe a klasszikus nemi szerepeket tükröző krimikben inkább az áldozaté,⁵ vagy ha életben van, akkor ő a *femme fatale* – de a két szerepkör egybe is eshet. A továbbiakat némileg megelőlegezve azt is mondhatjuk, hogy ez a leosztás már a múlté – legalábbis, ami a nyugati kultúrában íródott krimiket illeti. De – ahogyan a bevezető tanulmányban is írtuk – a krimi az a műfaj, amelyben kora társadalma, annak saját magáról és a világról való tudása tükröződik, azaz ha a krimiben a 20. század végén és a 21. század elején a nők jellemzően még mindig áldozati szerepbe kerülnek, az az adott társadalomról mond el valamit. Ennek fényében az, hogy a dél-afrikai kortárs kri-

² Uo., 57.

³ A nagyváros a magányos nők számára inkább veszélyes terepnek számított sokáig – míg később a felszabadulás lehetőségét szolgáltatta, a teret, ahol ki lehetett törni a konvenciók közül.

⁴ Johanna M. SMITH, „Hard-Boiled Detective Fiction: Gendering the Canon”, *Pacific Coast Philology* 26, no. 1–2 (1991): 78–84, <https://doi.org/10.2307/1316558>.

⁵ Benyovszky Krisztián idézi Karel Capeket, aki azt állítja, hogy nincs baja a másik nemmel, de semmi keresnivalója a detektívregényben, hacsak nem áldozatként. Krisztián BENYOVSKY, „Gender and Genre in the Mystery Novels of Katalin Baráth”, in *Narrative Construction of Identity in Female Writing*, eds. Zsófia BÁRCZI and Gabriella PETRES CSIZMADIA, 153–184 (Budapest: Eötvös University Press, 2013).

mikben a nők kimagaslóan nagy számban válnak áldozattá, arról árulkodik, hogy a Dél-Afrikában a nők ellen valóban gyakorta követnek el bűntényeket.⁶ Ennek megfelelően ezek a krimik traumairodalomként is olvashatók, a nők elleni strukturális erőszak irodalmaként a posztkoloniális, posztapartheid társadalomban.

Az olvasási szokások változására a krimi műfaja is kénytelen volt reagálni. Mivel egyre több nő vált olvasóvá (és íróvá), ezért kezdtek megjelenni azok a történetek, melyekben nem a maszkulinitás dominál. A női nyomozók feltűnése ugyanakkor még nem jelenti automatikusan a patriarchális berendezkedés feminista kritikáját, hiszen nem ritka, hogy ezek a nők maszkulin tulajdonságokkal rendelkeznek, és nőiségük háttérbe szorul. Mindemellett azonban megjelentek azok a detektívregények is, amelyek explicit feminista kritikát fogalmaznak meg, vagy valamilyen kisebbség jelenik meg bennük hangsúlyos, esetleg éppen főszerepben – ilyenkor azonban fennáll az ideologikusság veszélye.⁷ Éppen ezért a női szerzők jobban is kedvelik, ha a műveiket nem feminista krimiként emlegetik, hanem inkább olyan sztoriként, melyben hangsúlyos szerepet kapnak a nők, társadalmi helyzetük, kulturális szerepeik, és ezek kritikai reflexió tárgyává is válnak.⁸

A női szerzők és hőseik már a két világháború közötti időszakban megjelentek, de a női detektívek száma majd csak a 20. század utolsó harmadában növekedett meg jelentősen. Ahogyan Benyovszky Krisztián írja, a nők egyre gyakoribb szerepeltetése azzal is összefüggött, hogy a magányos hősök után egyre gyakoribb lett a *police procedural* krimi, vagyis az olyan történetek, melyekben egy egész *team* nyomoz, s ezekben már a nők is komolyabb szerepet kapnak annál, mint hogy megelégedjenek a kávéfőzéssel. A nyomozás mint mesterség ugyanakkor általában nem összeegyeztethető a hagyományos női szerepekkel, ezért a női nyomozók általában egyedülállók.

A MAGYAR KRIMI

A „magyar krimi” kategóriája eleve magyarázatra szorul, hiszen a magyar irodalomban történelmi okok miatt nem tudott megerősödni a krimi műfaja. Történelmi, hiszen a magyar irodalomban az igényes lektúr, a *middlebrow* iro-

⁶ Sabine BINDER, *Women and Crime in Post-Transitional South African Crime Fiction: A Study of Female Victims, Perpetrators and Detectives* (Amsterdam: Brill/Rodopi, 2020)

⁷ Vö. uo.

⁸ Vö. uo., 160.

dalom eleve mindig gyanús képződményt jelentett,⁹ továbbá hiányoztak a krimi megerősödésének társadalmi feltételei is: az erős középosztály, a professzionális bűnüldözés, a tudományok fejlettsége. Mint az tudott, az első krimiszerzők inkább álnéven írtak változó színvonalú regényeket, és az államszocializmus időszaka sem kedvezett a kriminek. Egyrészt, rendes szocialista országban nincs bűntény, hacsak nem „idegenek” követik el, másrészt a krimi a kultúrpolitika számára is sokáig gyanús volt. Ha született krimi, annak jellemzően férfiak voltak a szerzői és a hősei is. Berkesi András, Mág Bertalan, T. O. Teas, vagy Lőrincz L. László regényeit említhetjük itt. Az utolsónál különösen érdekes a női hősök szerepe: jellemzően okos, talpraesett és szép nőkről van szó, akik segítik a főhóst, és a cselekmény valamelyik pontján ágyba bújnak vele.

A rendszerváltás után a magyar krimi még az addiginál is kevesebb életjelet produkált. 1998-ben jelent meg Tar Sándor *Szürke galambja*, melynek kritikai megítélése ugyan vitatott, de az egyik legmulatságosabb és legfeketébb magyar „bűnregény”. A főhős, Molnár őrnagy tipikus *hard-boiled* hős: kiváló képességekkel rendelkezik, lazán kezeli a szabályokat, és sokat iszik. A könyvben egyetlen nőnek van aktív szerepe: Malvin őrmesternek, aki a végén Molnárral egy párt alkot. Vagyis az ő szerepe is egyrészt a segítőtő, másrészt a szeretőtő – igaz, mindkettőben nélkülözhetetlen.

A magyar krimi feltámadása és a napjainkban tapasztalható reneszánsza Kondor Vilmos mára klasszikussá érett *Budapest noir* (2008) című regényéhez köthető. *Hard-boiled* krimiről van szó, melynek kulisszája Budapest a két világháború között, hőse pedig egy Gordon Zsigmond nevű újságíró, aki figyelemreméltó megtestesülése a klasszikus amerikai magánnyomozónak. Hozzá hasonló karakter Kondor másik visszatérő hőse Ferenczy nyomozó is – a nők Kondornál sem jutnak túl sok szerephez. Kondor vitathatatlan és eléggé nem méltányolható szerepe a magyar krimi történetében, egyrészt az, hogy magas színvonalon valósított meg valamit, aminek alig voltak hagyományai a magyar irodalomban, másrészt az, hogy elindult általa valami, amit a kortárs magyar krimi lábra kapásának lehet nevezni – talán a krimi szempontjából sivár évek, évtizedek után megengedhetünk magunknak némi óvatos optimizmust.

⁹ Akkor is, ha némely szerzők, mint Körmendi Ferenc vagy Földes Jolán világhírré tettek szert, és milliószámra adták el a könyveiket, de Magyarországon nem tudtak sikert elérni.

JÖNNEK A NŐK

Az optimizmus már csak témánk okán is indokolt lehet, ugyanis az utóbbi évek krimitermése viszonylag gazdagnak mondható, és ebből bizony a nők is kiveszik a részüket. Kondor Vilmosnak jó ütemben jelennek meg a könyvei, Kolozsi László a negyedik darabnál tart, Csabai László *Szindbád*-sorozatának is már a negyedik kötete jött ki; András Lászlónak egy, Pintér Tibornak pedig már két krimije jelent meg. Mellettük pedig megfigyelhető egy lendületes női start, melyből egy nagyon erős mezőny alakult ki. Cserháti Éva három könyvet adott ki, Mészöly Agnes kettőt, Baráth Katalinnak öt krimije és egy sci-fi-je jelent meg, és Molnár T. Eszter is írt egyet. Az utóbbi kivételével az összes szerző fő nyomozója nő, akik már nem igyekeznek alkalmazkodni a maskulin detektív szerepéhez, nem semlegesítik női mivoltukat. A történetben és a nyomozásban is nőként vannak jelen, ennek minden testi és lelki vonatkozásával együtt.

Vagyis a kortárs magyar krimiiradalomban megjelent egy számottevő korpusz, mely alkalmat és lehetőséget is ad arra, hogy megvizsgáljuk a nők szerepét ezekben a regényekben. Ami már csak azért is különösen izgalmas, mert – ahogyan fentebb már hangsúlyoztuk – a krimi afféle lakmuszpapírként működik, naprakészen megjelennek benne a főbb társadalmi problémák, változások és ideológiák. Előzetesen annyit biztos állíthatunk, hogy ezekben a krimikben valóban újszerű női karakterek jelennek meg, akik nem igyekeznek hasonulni a férfiakkhoz, női attribútumokkal bírnak, mind testi, mind érzelmi vonatkozásban, okosak, talpraesettek, és az akció sem áll tőlük távol, ugyanakkor a szöveg nem válik ideologikussá, didaktikussá. S mivel viszonylag friss fejleményekről van szó a magyar krimi történetében, ezért a rendelkezésre álló szakirodalom is meglehetősen szűkös, csupán néhány kritika, blogbejegyzés, és egy-két tanulmány áll rendelkezésre.¹⁰

Bár Molnár T. Eszter *Szabadesés*¹¹ című regényében a nyomozó férfi, de két női karakter is nagyon fontos szerephez jut a történetben. Az egyik a gyanúsított, a másik pedig a nyomozó testvére, Sylvia. Az utóbbi egy bohém művészlélek, aki nehezen bírja a gazdag, unalmas és nyárspolgári, heidelbergi életet. E szabad lélek, a kékvérű család által nem sokra becsült asszony képvi-

¹⁰ Ami általában is igaz a kortárs magyar krimiiradalomra: noha kezdenek megszorodni a vele foglalkozó workshopok, konferenciák, tanulmányok, a kritikai figyelem még mindig esetlegesnek mondható.

¹¹ MOLNÁR T. Eszter *Szabadesés* (Budapest: Prae.hu–Palimpszeszt Kiadó, 2017).

seli Peter, a nyomozó ügyvéd életében a józanságot, vidámságot, spontán életörömöt, és ő válik a szövetségesévé, akivel mindent meg tud beszélni.

A másik nő, Magdalena hasonlóképpen kívülálló a heidelbergi társadalomban, sőt, idegen, bevándorló. Erdélyben nőtt fel, szörnyű gyerekkora volt, majd Németországba került, ahol heroinista és prostituált lett. (Több kriminek, szépirodalmi műnek és filmnek is témája, hogy nagyon nehéz körülmények között, szegénységben felnőtt kelet-európai lányok hogyan válnak a nyugat-európai lánykereskedők áldozatává.) Egy jó nevű kutatóorvos magához vette, neki köszönhetően tanult, diplomát szerzett, és maga is neves kutatóorvos lett.

A nő tehát a férfi „teremténye”, aki így is viszonyul hozzá. A köztisztviselőben álló férfi valójában erőszakos, tagja egy Germania nevű „testvériségnek”, és sötét dolgokat művel, nem csak otthon, hanem a munkahelyén is. Ez is a detektívregények egyik sokat használt fordulata: amikor jó nevű, elismert emberről derül ki, hogy valójában bűnöző, de a társadalmi státusza sokáig megóvja attól, hogy erre fény derüljön, míg a társadalomban jóval alacsonyabb helyzetben levő szereplők gyakrabban válnak gyanúsítottá. Magdalena többször próbál kitörni, elválni, és új állást találni, a férj azonban ragaszkodik a „tulajdonához”. A végén a nő tisztázódik a gyanú alól, és végre lehetősége nyílik új életet kezdeni, vagyis kitörni a férj által uralt térből és szerepből.

Baráth Katalin Dávid Veron-történetei a 20. század elején játszódnak. Az ókanizsai lány huszonhárom éves, ami már majdhogynem vénlányságnak számít. Lázadó, emancipált karakter, tanítóképzőbe járt, önálló, talpraesett, regényt ír, biciklivel közlekedik, és mindene az irodalom. Vagyis egyáltalán nem tartja magát a vidéki kisvárosban elvárt női szerepekhez, de ebből különösebb konfliktusa nem származik. „Egy öntudatos és sorsa felett szabadon rendelkezni akaró tehetséges nő benyomását kelti, aki igyekszik kitérni kora nőkkel szembeni elvárásai elől. Elutasítja azokat a lehetséges női életmodelleket és szerepeket, amelyeket a kisvárosi lét szűkös keretei jelölnek ki a számára.”¹² Veron fantáziájának és műveltségének köszönhető képes *out of the box* gondolkodni és nyomozni, márpedig ez szükséges ahhoz, hogy *A fekete zongora*¹³ című krimiben fény derüljön a gyilkosságokra.

Veron karakterénél valamivel összetettebb Baráth Katalin *Arkangyal éjjel*¹⁴ című krimijének a hőse, a Méregzsák gúnynévre hallgató fiatal lány. A karak-

¹² BENYOVSZKY Krisztián, „Nem nőnek való? Gondolatok a krimi feminizálódásáról két magyar regény kapcsán”, *Kalligram*, hozzáférés: 2023.04.12, <https://www.kalligramoz.eu/index.php/Kalligram/Archivum/2010/XIX.-evf.-2010.-november/Nem-nonek-valo>.

¹³ BARÁTH Katalin, *A fekete zongora* (Budapest: Agave Kiadó, 2009).

¹⁴ BARÁTH Katalin, *Arkangyal éjjel* (Budapest: Agave Kiadó, 2016).

ter valamelyest emlékeztet Stieg Larsson *Millennium-trilógiájának* Lisbeth Salanderére: hozzá hasonlóan Baráth hőse is magányos, erőszakos karakter, traumák érték a múltjában, fejlett az igazságérzete, de nem bízik a hivatalos szervezetben, kiemelkedően okos, valamint ért a számítógépekhez. Testileg vézna, de izmos és bokszolni jár.

Az *Arkangyal* a jelenben játszódik, aktuális társadalmi probléma áll a középpontjában: a nők elleni erőszak és a korrupció. Méregzsák eladó egy turkálóban, és afféle igazságosztóként működik a budapesti éjszakában, péppé veri azokat a pasikat, akik nőkkel erőszakoskodnak. Professzionálisan dolgozik, tudja, kit, miért és hol kell elkapnia, és ha valaki a keze közé kerül, akkor az emlékezni fog rá. Humora fanyar, de fergeteges. Kapcsolataiban célracionális: alkalmi kalandjai vannak, de közel nem enged senkit magához.

Méregzsák karaktere közel van ahhoz, hogy a *hard-boiled* krimik macsó nyomozóinak a női mását lássuk benne, hiszen maga is meglehetősen férfias, ezt tükrözi az egész viselkedése, öltözködése. Ha pár évtizeddel korábban született volna a regény, akkor sokkal egyszerűbb lett volna olyan hősként elkönyvelni, aki a férfiakat utánozza, hozzájuk hasonul, de a kétezertizedes években már sokkal nagyobb a mozgástere egy női nyomozónak is, sokkal kevésbé működnek a korábbi évtizedekre jellemző beskatulyázási mechanizmusok.

Mészöly Ágnes két krimijének nyomozóhőse dr. Szabó Ágota.¹⁵ Az első regényben, a *Rókabérc, haláltúra*ban ismerkedünk meg vele, amelyben még ügyészként dolgozik. Özvegy, szép, kisportolt, jó humora van, de alkalmanként iszik és cigizik, vág az esze, és nagy lélekjelenléttel rendelkezik. Ennek köszönheti, hogy ki tudta deríteni, ki követte el az osztálytalálkozón a klaszszikus, zárt helyszínes gyilkosságokat. A többiek nem mind kedvelik a nőt, aki hamarosan átveszi az irányítást a gyilkosságok helyszínén, azt mondják rá, hogy „rendőrlány”, „önjelölt nyomozó”, „mintha nem lennének érzései”, „furcsa kiborg”, „Fekete Özvegy”. Vagyis szenvtelenséget tulajdonítanak neki – ami tulajdonképpen együtt jár a szakmájával. S hogy mennyire nincs igazuk, az a következő részből is kiderül, melyben Ágota éppen azért hagyja ott az ügyészi hivatást, és válik egyszerű közjegyzővé, mert érzelmileg annyira megviselték a Viszockij-emléktúrán történt események.

Vagyis – volt osztálytársai véleményétől eltérően – érző lény, aki poszttraumás stressz szindrómától szenved, és ezért nemcsak életmódot, hanem még lakhelyet is vált. Decens kosztümben jár, nem iszik, nem dohányzik, ki-

¹⁵ MÉSZÖLY Ágnes, *Rókabérc, haláltúra* (Budapest: Prae.hu, 2018); *Megrajzolt gyilkosságok* (Budapest: Prae.hu, 2022).

költözik a Wekerle-telepre, miközben pszichológus segítségével próbálja feldolgozni a múltat. Mindeközben egyedül neveli kamasz lányát, akivel elég bensőséges a kapcsolata – ez a szál az új regényben sokkal hangsúlyosabb, mint a régiben. A bőréből azonban nem tud kibújni teljesen: amikor egy volt kollégája is sorozatgyilkosság áldozata lesz, beadja a derekát, és beszáll a nyomozásba. Ekkor szép lassan a felszínre kerül ismét a régi énje: a vagány, okos, beleváló, kemény csajé, akinek a nyomozás végén már nincs kedve visszatérni a közjegyzői irodába. Halvány szerelmi szál is megjelenik mindkét részben, de egyik sem komoly. Ágota özvegy, független nő, noha vannak alkalmi kapcsolatai.

Cserhádi Éva *K. É. Z.-trilógiája*¹⁶ azért is különösen érdekes a női nyomozók szempontjából, mert ezek *police procedural* krimik, egy egész *team* nyomoz bennük, melynek minden tagja érdemes a figyelemre. Egyik sem klasszikus nyomozókarakter, egyik sem hasonlít a klasszikus *hard-boiled* történetek macsó nyomozójára, még a férfiak sem, és valamennyiük életében van valamilyen trauma, sérülés.

Vasvári százados áll talán a legközelebb ehhez, az alkoholista, nyugdíj előtt álló ballisztikai szakértő, aki a rendőrség valamennyi egységét megjárta már, és meglehetősen konzervatív nézetei vannak. Az ő ellenpólusa Magyar Vanda, a harcos emberjogi aktivista, akit azért vettek fel egy EU-s projekt keretén belül, hogy segítsen leleplezni a rendőrségen belül felbukkanó előítéleteket. A felvételi elbeszélgetésen megkérdezték, hány gyereke van, amit nagyon rossz néven vesz. Folytonosan kételkedik önmagában, de hajlamos sarkosan gondolkodni, broszúrszerűen fogalmazni. Vasvári századossal folyamatosan vitába keverednek, melynek során mindketten képesek revideálni nézeteiket. Magyar Vanda rossz családi körülmények között nőtt fel, sérülékeny, és egy betegségnek köszönhetően kopasz.

Az informatikus zseni ebben a szériában is megjelenik, egy teljesen atipikus karakter révén. Admin nagymama és túlsúlyos – a lehető legtávolabb áll a szexuálisan is vonzó női nyomozótól, de képességei nélkülözhetetlenek a bűntények felderítése során. Kiváló a humora, és folyamatosan küzd hol a kilóival, hol pedig azzal, hogy elfogadja magát olyannak, amilyen. A csapat másik férfitagja, Köteles őrnagy pedig fiatal férfi, árvaházban nőtt fel, és szeretné megtalálni az édesanyját. Friss édesapa, ikrei vannak, akiknek a nevelésében ő maga is aktívan részt próbál vállalni.

¹⁶ CSERHÁTI ÉVA, *A sellő titka* (Budapest: Prae, 2019); *Szabadulószo* (Budapest: Athenaeum Kiadó, 2021); *Zárándoklat a halálba* (Budapest: Athenaeum Kiadó, 2021).

A K. É. Z. (Kiszuperáltak és Zöldfülűek) nyomozócsoport vezetője Telki-Nagy Judit őrnagy, aki szintén nem szokványos figura. Feltűnően magas, a férje angol fordító, és közösen nevelnek egy Down-szindrómás gyereket, akiről nem szívesen beszél. Telki-Nagy távolságtartó, nem bizalmaskodik, de korrekt és együttérző. Női mivolta a harmadik kötetben kerül jobban előtérbe, amelyben kiderül, hogy gyereket szeretne ismét. Szenved a menstruációs fájdalmaktól, majd attól, hogy nem sikerül megfogannia. Ennek számos testi és lelki vonatkozása bukkan fel a regényben: „Telki-Nagy sápadtan jelent meg az ajtóban. A mindig rendezett lófarok elengedett, és lejjebb csúszott az őrnagy tarkóján. Szeme furcsán csillogott, mint aki mindjárt elsírja magát, és halántékán feltűnően lüktettek az erek.” Vagyis tipikus női problémákkal küzd, azok testi-lelki vonatkozásaival – mindezek azonban egyáltalán nem akadályozzák a nyomozást, Telki-Nagy ezekkel együtt is helyt tud állni.

A rendőrségről kiderül hamar, hogy meglehetősen konzervatív intézmény, és a K.É.Z. nyomozócsoport afféle szépségtapasz-funkciót tölt be azt demonstrálandó, hogy haladnak a korrallal. „A felsővezetés imázsépítésbe kezdett. Meg kell mutatni az embereknek, hogy mi nem a pufajkások leszármazottai vagyunk, és nem a fakabátok intézménye. Növelni kell a bizalmat a társadalomban és a legrászorultabb rétegekben. [...] A rendőrség kötelékén belül egyre több a nő, azonban a rendőr alakját még mindig hímneműnek képzelel el a nagyközönség. Az állomány 30 százaléka nő, de nem vezető pozíciókban, ez még nem kritikus tömeg. Nem panaszkodhat, jóval magasabb az arányuk itt, mint a parlamentben. Na, hogy szavamat ne felejtsem, nekünk is jól jönne néhány megható fotó olyan rendőrökről, akik kitérdelt tréningnadrágban és leböfögött pólóban főzik a tejbegrízrt reggel a gyerekeknek, nemdebár.” Ezzel együtt jár, hogy egy nőnek többet kell bizonyítani, mint egy férfinak.

A fenti krimikben tehát egy kivétellel női nyomozók szerepelnek, ami a magyar krimi rövidke történetében újdonságnak számít. A nők szerepeltetése ugyanakkor nem válik ideologikussá, hiteles, autentikus karaktereket testesítenek meg, úgy, hogy közben megmutatkozik emberi, női mivoltuk is, testi, érzelmi és lelki életük. Van szexualitásuk, vannak érzelmeik, néha traumáik, alkalmanként gyerekeik, vagy éppen vágynak rá, súlyproblémával vagy egyéb testi problémákkal (magasság, kopaszság) küzdenek. Vagyis esendő lények, akik messze vannak a *hard-boiled* krimik kemény, macsó nyomozóitól – ugyanakkor éppoly eredményesek.